

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นการศึกษาประสบการณ์การตั้งครรภ์ของเด็กหญิงวัยเยาว์ที่ตั้งครรภ์เกี่ยวกับการให้ความหมายของการตั้งครรภ์ตามการรับรู้ของผู้ให้ข้อมูล และเหตุผล รวมถึงสภาพแวดล้อมที่ก่อให้เกิดการตั้งครรภ์ ประสบการณ์การพัฒนามาพบทางความเป็นเด็กหญิงวัยเยาว์สู่การเป็นมารดา ปัญหาและเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ประสบ ความรู้สึกต่อปัญหาและเหตุการณ์เหล่านั้น วิธีการเผชิญปัญหา และการจัดการปัญหาที่เนื่องมาจากการตั้งครรภ์ ประสบการณ์เกี่ยวกับการดูแลช่วยเหลือที่ได้รับจากครอบครัว สังคม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ความรู้สึกต่อการดูแลและความต้องการการดูแล ซึ่งเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อน ซับซ้อน และส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของกลุ่มตัวอย่าง จึงจำเป็นต้องใช้วิธีการศึกษาที่เจาะลึกเพื่อให้ได้ข้อมูลตรงตามประเด็นที่ต้องการศึกษาครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ ในการวิจัยครั้งนี้จึงใช้การศึกษารูปแบบการวิจัยเชิงปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenological Research) ศึกษาในกลุ่มเด็กหญิงอายุต่ำกว่า 15 ปี ที่ตั้งครรภ์และคลอดบุตรไม่เกิน 6 เดือน การเก็บข้อมูลใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) ตามแนวทางสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างที่สถานบริการของรัฐและที่บ้าน

ผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลในการศึกษานี้ คือ เด็กหญิงอายุต่ำกว่า 15 ปีบริบูรณ์ ที่ได้รับการวินิจฉัยจากสถานบริการของรัฐว่าตั้งครรภ์ และได้ไปฝากครรภ์ ณ สถานบริการของรัฐ ระหว่างเดือนพฤษภาคม - กันยายน 2551 จำนวน 13 คน จากจังหวัดปราจีนบุรี ชัยภูมิ เพชรบูรณ์ ระยอง สระแก้ว ขอนแก่น กรุงเทพมหานคร อุบลราชธานี สมุทรปราการ แห่งละ 1 คน ผู้ให้ข้อมูลจากจังหวัดชลบุรี และบุรีรัมย์ แห่งละ 2 คน

การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูล ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยผู้ให้ข้อมูลต้องเป็นผู้ที่ได้รับการวินิจฉัยจากสถานบริการของรัฐว่าตั้งครรภ์ ได้รับคำแนะนำช่วยเหลือในการดูแลสุขภาพของตน จนอยู่ในสภาวะจิตใจและร่างกายที่ปกติ รวมทั้งมีความพร้อมในการให้ข้อมูล มีสติสัมปชัญญะดี สามารถพูดภาษาไทยได้เป็นอย่างดี จำและเล่าเหตุการณ์ต่าง ๆ ขณะเกิดเหตุการณ์ก่อนและหลังการตั้งครรภ์ เป็นผู้ที่ยินยอมให้ความร่วมมือในการทำวิจัยและได้รับอนุญาตจากผู้ปกครองตามกฎหมาย

โดยผู้วิจัยแนะนำตัวแก่เด็กหญิงและผู้ปกครองให้ทราบสถานภาพตนเอง ซึ่งแจ้งวัตถุประสงค์ของงานวิจัย สิทธิของเด็กหญิงที่จะเข้าร่วมในการเป็นผู้ให้ข้อมูลในงานวิจัยนี้ และแจ้งว่าประเด็นที่สัมภาษณ์เป็นเรื่องส่วนตัว ซึ่งผู้ให้ข้อมูลอาจจะไม่ตอบคำถามได้ ถ้ารู้สึกว่าจะสะดวกที่จะตอบ หรือถ้าผู้ให้ข้อมูลสงสัยในเนื้อหาของการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยแสดงกรอบคำถามในการสัมภาษณ์ให้ผู้ให้ข้อมูลอ่านด้วยตนเอง เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลไม่เกิดความอึดใจในการให้สัมภาษณ์ จากนั้นจึงขอความร่วมมือในการเข้าร่วมงานวิจัย เมื่อเด็กหญิงวัยเยาว์ให้ความร่วมมือและผู้ปกครองยินยอม จึงนัดหมายสถานที่พบ เวลาที่สะดวก หมายเลขโทรศัพท์ และที่อยู่ติดต่อได้ เพื่อบันทึกข้อมูลสัมภาษณ์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพระหว่างเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2551 ถึงกันยายน พ.ศ. 2551 สถานที่ดำเนินการ ได้แก่ บ้านของเด็กหญิงวัยเยาว์ หรือสถานบริการของรัฐตามที่เด็กหญิงวัยเยาว์และผู้ปกครองกำหนด การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

ขั้นเตรียมการ

1. การเตรียมตัวผู้วิจัย ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ดังนั้นผู้วิจัยจึงเป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญและจำเป็นยิ่ง โดยผู้วิจัยได้เตรียมตัวในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1.1 ศึกษาความรู้เชิงวิชาการ โดยศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับแนวคิด ด้านพัฒนาการตามอายุของเด็ก ด้านภาวะจิตสังคมของการตั้งครรภ์ ผลกระทบจากการตั้งครรภ์ในเด็ก ความต้องการการดูแลและการให้การดูแล รวมทั้งแนวคิดวิธีการศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยา เพื่อจะได้นำความรู้เหล่านี้ไปใช้เป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือและแนวทางคำถามต่าง ๆ เพื่อให้มีความครอบคลุมในประเด็นที่จะศึกษามากที่สุด

1.2 เตรียมความรู้เกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัยเชิงปรากฏการณ์วิทยา โดยจัดทำเป็นเอกสาร คู่มือการศึกษาสำหรับผู้วิจัย จากการประมวลเอกสารงานวิจัย ดำรา เทคนิคในการวิจัยทางปรากฏการณ์วิทยา ทั้งในและต่างประเทศ เกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง กระบวนการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการรายงานข้อมูล เพื่อให้การศึกษาวิจัยดำเนินไปตามขั้นตอนที่ถูกต้อง และครอบคลุมปรากฏการณ์ที่ศึกษา

1.3 เตรียมความรู้ต่าง ๆ เกี่ยวกับเทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูล อาทิ การเตรียมตัวทำงานภาคสนาม การสังเกต การสัมภาษณ์ ตลอดจนเทคนิคการตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูล รวมทั้งวิธีการเขียนรายงาน เพื่อจะได้มาซึ่งข้อมูลที่ครอบคลุมและลึกซึ้ง รวมทั้งเข้าใจเกี่ยวกับประสบการณ์ของผู้ถูกวิจัยได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

1.4 การเตรียมความรู้เกี่ยวกับสถานบริการต่าง ๆ ของรัฐด้านสาธารณสุข และด้านการสงเคราะห์เด็กหรือเยาวชน โดยศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะการให้บริการ ระยะเวลาการให้เยี่ยม กฎระเบียบต่าง ๆ เป็นต้น เพื่อจะได้ใช้เป็นแนวทางในการวางแผนเก็บข้อมูลต่อไป

2. การเตรียมแนวคำถาม ผู้วิจัยสร้างแนวคำถามสำหรับสัมภาษณ์โดยอาศัยแนวคิดจากทฤษฎีการทบทวนวรรณกรรม ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ได้แก่ คร.แพทย์หญิงสุชาดา โธมยานนท์ หัวหน้าศูนย์คุณภาพ โรงพยาบาลชลบุรี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิวัฒน์ แต่งอักษร ผู้เชี่ยวชาญพัฒนาการด้านพฤติกรรมเด็กและเยาวชน คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์วุฒิ ลีลัคนาวีระ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

แนวคำถามที่สร้างขึ้นทำให้ได้มาซึ่งข้อมูล 3 ประเด็น คือ 1) การให้ความหมายของการตั้งครรภ์ตามการรับรู้ของผู้ให้ข้อมูล และเหตุผลรวมถึงสภาพแวดล้อมที่ก่อให้เกิดการตั้งครรภ์ 2) ปัญหาและเหตุการณ์ที่ประสบ ความรู้สึกต่อปัญหาและเหตุการณ์เหล่านั้น วิธีการเผชิญปัญหา และจัดการกับปัญหาลักษณะตั้งครรภ์ และ 3) ประสบการณ์การดูแลช่วยเหลือที่ได้รับ ความรู้สึกต่อการดูแลและความต้องการการดูแล

3. การติดต่อประสานงาน ผู้วิจัยประสานงานกับหัวหน้างานคลินิกฝากครรภ์ในสถานบริการของรัฐ เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษาและขั้นตอนการทำวิจัย

4. การเตรียมเครื่องมือ มีการจัดเตรียมเครื่องมือ อาทิเช่น เครื่องบันทึกเสียง เครื่องบันทึกภาพวิดีโอ กล้องถ่ายภาพแบบบันทึกและแบบสัมภาษณ์ต่าง ๆ ให้พร้อมเพื่อความสะดวกในการเก็บข้อมูล

5. การเตรียมผู้ช่วยวิจัย โดยการชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัย ลักษณะกลุ่มเป้าหมาย แนวคำถามหลักในการสัมภาษณ์ วิธีการเก็บข้อมูล บทบาทของผู้ช่วยวิจัยด้านการเก็บข้อมูล โดยการบันทึกเทป จดบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์ และการถอดเทป การไม่เปิดเผยข้อมูลเพื่อพิทักษ์สิทธิและจริยธรรมการวิจัย จากนั้นผู้วิจัยฝึกทักษะผู้ช่วยวิจัยด้วยการศึกษานำร่อง (Pilot Study) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลซึ่งมีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนดจำนวน 4-5 ราย เพื่อทดลองใช้และปรับปรุงวิธีการสัมภาษณ์ การเก็บข้อมูลและการถอดเทป ก่อนที่จะนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจริงในการจัดทำวิทยานิพนธ์ (Dissertation) รวมทั้งเป็นการฝึกทักษะ เทคนิคต่าง ๆ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนการ

1. การสร้างสัมพันธภาพ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างสัมพันธภาพกับเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานที่ช่วยเหลือด้านการเก็บข้อมูล ตลอดจนสร้างสัมพันธภาพกับผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

1.1 ผู้วิจัยสร้างสัมพันธภาพกับหัวหน้ากลุ่มงานการพยาบาล พยาบาลและเจ้าหน้าที่

ที่ปฏิบัติงานในคลินิกฝากครรภ์ โดยแนะนำตัวพร้อมกับอธิบายวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย ตลอดจนขั้นตอนการเก็บข้อมูล

1.2 ผู้วิจัยเริ่มสร้างสัมพันธภาพกับผู้ให้ข้อมูล และผู้ปกครอง โดยการแนะนำตัวผู้วิจัย และขอศึกษาเกี่ยวกับประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลที่ได้รับความช่วยเหลือจากการตั้งครรภ์ในประเด็นของการให้ความหมายของการตั้งครรภ์ตามการรับรู้ของผู้ให้ข้อมูลและความรู้สึกต่อการได้รับความช่วยเหลือ ปัญหาและเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ประสบ ความรู้สึกต่อปัญหาและเหตุการณ์เหล่านั้น วิธีการเผชิญปัญหาและจัดการกับปัญหาลักษณะตั้งครรภ์ ประสบการณ์เกี่ยวกับการดูแลที่ได้รับ ความรู้สึกต่อการดูแลและความต้องการการดูแลขณะได้รับการฟื้นฟูร่างกายและจิตใจ ซึ่งผู้ให้ข้อมูลสามารถพูดคุยเกี่ยวกับความรู้สึกหรือแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากการให้ข้อมูลในครั้งนี้จะ ไม่มีผลกระทบต่อการดูแลช่วยเหลือแต่ประการใด

2. **แจ้งรายละเอียดในการดำเนินการสัมภาษณ์แก่ผู้ให้ข้อมูล** เมื่อผู้ให้ข้อมูลยินยอมเข้าร่วมวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินถึงจรรยาบรรณและจริยธรรมของนักวิจัย และการพิทักษ์สิทธิผู้ให้ข้อมูล โดยแจ้งกฎเกณฑ์การเลือกกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัย วัตถุประสงค์ของการทำวิจัย วิธีการเก็บข้อมูล ซึ่งใช้การสัมภาษณ์ บันทึกเสียงและภาพร่วมกับการจดบันทึกในขณะสัมภาษณ์ด้วย เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยเครื่องมือต่าง ๆ ที่จัดเตรียมไว้ในการสัมภาษณ์แต่ละครั้งผู้วิจัยและผู้ให้ข้อมูลได้นัดหมายวัน เวลา สถานที่ ตามที่ผู้ให้ข้อมูลสะดวกและมีความพร้อมในการให้ข้อมูล ซึ่งการเก็บข้อมูลครั้งนี้ หากได้ข้อมูลที่ไม่เพียงพอในครั้งแรก ผู้วิจัยได้นัดหมายสัมภาษณ์ต่อเนื่องในเวลาต่อไป จนกระทั่งข้อมูลอิ่มตัว และผู้วิจัยได้กำหนดรหัสเพื่อแสดงที่มาของแหล่งข้อมูลแทนชื่อของผู้ให้ข้อมูล และผู้ให้ข้อมูลสามารถปฏิเสธหรือออกจากการศึกษาวิจัยได้ตลอดเวลาโดยไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อตนเอง

3. **การเก็บรวบรวมข้อมูล** จากวัตถุประสงค์การศึกษาวิจัย ที่ต้องการศึกษาประสบการณ์การตั้งครรภ์ของเด็กหญิงวัยเยาว์ การปรับตัวตามพัฒนาการของหญิงตั้งครรภ์ และความช่วยเหลือที่ได้รับ ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรม พบว่า แนวคิดแบบปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenology) เป็นแนวคิดที่เหมาะสมสำหรับการศึกษาครั้งนี้ เนื่องจากแนวคิดนี้มีฐานคิดว่ามนุษย์จะรู้ดีในเรื่องที่ตนเองมีประสบการณ์ จึงต้องเลือกผู้ที่มีประสบการณ์ตรงเป็นผู้ให้ข้อมูลว่าแต่ละคนผ่านประสบการณ์ชีวิตมาอย่างไร รับรู้และให้ความหมายกับแต่ละปรากฏการณ์อย่างไร ทั้งนี้ ข้อมูลตามการรับรู้และให้ความหมายจากผู้ให้ข้อมูลที่มีประสบการณ์ตรง ถือว่าเป็นความจริงตามความนึกคิดของแต่ละบุคคล ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเลือกเด็กหญิงวัยเยาว์ที่ตั้งครรภ์มาเป็นผู้ให้ข้อมูล อธิบายเรื่องราวและประสบการณ์การตั้งครรภ์ที่เกิดขึ้นกับตนเอง เพื่อให้ได้ข้อมูลการรับรู้ ที่ความตรงตามความเป็นจริงมากที่สุด

ผู้วิจัยใช้เทคนิคการรวบรวมข้อมูล 3 วิธี ดังนี้

3.1 การจดบันทึกภาคสนาม (Field Notes) การบันทึกข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสังเกตพฤติกรรมขณะทำการสัมภาษณ์

3.2 การสัมภาษณ์ (Interviews) เป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) แบบไม่มีโครงสร้างร่วมกับการได้ถามประเด็นที่ไม่ชัดเจน (Probes) โดยใช้คำถามปลายเปิดให้ผู้ให้ข้อมูลได้เล่าถึงประสบการณ์และความรู้สึก ผสมผสานกับเทคนิคการฟัง การสะท้อน การกล่าวซ้ำ และการเงียบ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุม จนกระทั่งข้อมูลอิ่มตัว (Saturation of Data)

3.3 บันทึกเสียงและภาพขณะสัมภาษณ์ โดยขออนุญาตผู้ให้สัมภาษณ์และผู้ปกครอง ให้ความยินยอมก่อนจึงบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับประสบการณ์การตั้งครรภ์เพื่อช่วยให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

4. การแปลผลข้อมูลรายวัน หลังจากการสัมภาษณ์แต่ละครั้ง ผู้วิจัยนำมาถอดความใน รูปแบบบทสนทนา ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลโดยการอ่านและทำความเข้าใจข้อมูลทั้งหมด กรณีที่พบว่าข้อมูลคลุมเครือ ไม่ชัดเจน หรือข้อมูลไม่ครบถ้วน ได้นำไปสัมภาษณ์ครั้งต่อไป

5. การตรวจสอบข้อมูลรายครั้ง ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการสังเกต สัมภาษณ์ และการจดบันทึกภาคสนามมาจัดทำข้อสรุปเบื้องต้น ตรวจสอบความถูกต้องของข้อสรุป จากนั้นนำข้อมูลไปตรวจสอบความถูกต้อง (Validation) โดยการตรวจสอบความเที่ยงตรงแบบสามเส้า (Triangulation Validation Method) (ทวีศักดิ์ นพเกษร, 2548, หน้า 56-61) 3 วิธี คือ วิธีที่ 1 ใช้เทคนิคการตรวจสอบทางด้านข้อมูล (Data Triangulation) โดยการตรวจสอบความแน่นอนของคำพูดในเรื่องเดียวกันแต่ต่างเวลา และเปรียบเทียบมุมมองของผู้เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์ที่ศึกษา วิธีที่ 2 ใช้เทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูลหลายวิธีการ (Methods Triangulation) โดยเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้จากการสังเกต การบันทึกภาคสนามกับการสัมภาษณ์ วิธีที่ 3 ใช้เทคนิคการตรวจสอบข้อค้นพบจากการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้วิจัย (Review Triangulation) จากผู้ให้ข้อมูลและผู้เชี่ยวชาญ สำหรับผู้ให้ข้อมูลเป็นการส่งข้อมูลย้อนกลับ ให้ยืนยันว่าข้อสรุปนั้นสะท้อนมุมมองของพวกเขาอย่างแท้จริงมากน้อยเพียงใด อะไรบ้างที่ไม่สมบูรณ์หรือขาดหายไป และหากนำเสนอข้อมูลต่อสาธารณะอาจเกิดปัญหาใดต่อผู้ให้ข้อมูล ส่วนการตรวจสอบข้อค้นพบโดยผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความครอบคลุม ความลึกซึ้ง ความอิมตัวของข้อมูลและยืนยันความน่าเชื่อถือและความเป็นเหตุเป็นผลของข้อมูล ผู้วิจัยทำเช่นนี้จนสิ้นสุดการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เนื่องจากการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยจึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะให้ได้ซึ่งข้อมูลที่ต้องการ และมีเครื่องมือประกอบ ดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์ข้อมูลทั่วไป เพื่อให้ได้ข้อมูลด้านเพศ อายุ ศาสนา สถานภาพสมรส บทบาทในครอบครัว ระดับการศึกษา อาชีพ และสภาพแวดล้อมของที่อยู่อาศัย

2. แนวคำถามแบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) เพื่อใช้ในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เกี่ยวกับประสบการณ์การตั้งครรภ์ของผู้ให้ข้อมูล

3. อุปกรณ์บันทึกข้อมูล

3.1 แบบบันทึกงานภาคสนาม (Field Note) สำหรับบันทึกข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก

3.2 แบบบันทึกการสังเกต สำหรับบันทึกสิ่งที่สังเกตได้ระหว่างการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก

3.3 เครื่องบันทึกเสียง สำหรับบันทึกข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และนำมาถอดความตามเนื้อหา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่บันทึกในแบบบันทึกงานภาคสนาม

3.4 เครื่องบันทึกภาพวิดีโอ สำหรับบันทึกการเปลี่ยนแปลงท่าที ความรู้สึก อารมณ์ของเด็กหญิงวัยเยาว์ที่ตั้งครรภ์ขณะสัมภาษณ์ หรือสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก

3.5 กล้องถ่ายภาพ สำหรับบันทึกการเปลี่ยนแปลงท่าที ความรู้สึก อารมณ์ของเด็กหญิงวัยเยาว์ที่ตั้งครรภ์ขณะสัมภาษณ์ หรือสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก

3.6 ผู้วิจัยได้เตรียมตัวด้านเทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ และศึกษาแนวคำถามแบบไม่มีโครงสร้าง วัตถุประสงค์ในการวิจัย รวมทั้งทบทวนความพร้อมของผู้ช่วยวิจัย เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลให้ครอบคลุมประเด็นมากที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดรหัสเพื่อแสดงที่มาของแหล่งข้อมูลแทนชื่อของผู้ให้ข้อมูล ด้วยคำว่า “ผู้ให้ข้อมูลรายที่...วันที่สัมภาษณ์...”

จากนั้นจึงนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกที่ได้จากการถอดคำสนทนาจากเครื่องบันทึกเสียง แบบบันทึกงานภาคสนาม และแบบบันทึกการสังเกต มาตรวจสอบอย่างเป็นระบบเกี่ยวกับหัวข้อที่ต้องการวิเคราะห์ที่ปรากฏอยู่ในส่วนต่างๆ ของบทสนทนาทั้งหมด สรุปข้อมูลในหัวข้อต่าง ๆ ด้วยการทำเป็นตารางสรุปความคิดเห็น (Overview Grid) จัดกลุ่มให้เป็นระบบแยกแยะองค์ประกอบ วิเคราะห์ความเชื่อมโยงและความสัมพันธ์ของข้อมูล จากนั้นตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูล เก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมในประเด็นที่ขาดหายไป และนำเสนอโดยการพรรณนา แปลความหมายของข้อค้นพบที่สำคัญในการวิจัย โดยหลีกเลี่ยงการด่วนสรุป

ที่ปราศจากข้อมูลสนับสนุนจากบทสนทนา และได้นำข้อค้นพบจากแหล่งข้อมูลอื่นมาสนับสนุน หรือคัดค้านกับข้อค้นพบในการศึกษา

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปรากฏการณ์-วิทยา (Creswell, 2003, pp. 190-195) ตามลำดับขั้นดังนี้

1. อ่านคำบรรยาย ประสบการณ์ในการตั้งครรภ์ของผู้ให้ข้อมูลที่ได้มาทั้งหมด เพื่อทำความเข้าใจในข้อมูลเหล่านั้น
2. อ่านคำบรรยายซ้ำ แยกข้อความหรือประโยคที่มีความหมาย เช่น การให้ความหมายของการตั้งครรภ์ตามการรับรู้ของผู้ให้ข้อมูล ความรู้สึกต่อการได้รับความช่วยเหลือ ปัญหาและเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ประสบ ความรู้สึกต่อปัญหาและเหตุการณ์เหล่านั้น วิธีการเผชิญปัญหาและจัดการกับปัญหาขณะตั้งครรภ์ ประสบการณ์ความช่วยเหลือที่ได้รับ ความรู้สึกต่อความช่วยเหลือและความต้องการการดูแลขณะได้รับการฟื้นฟูร่างกายและจิตใจ รวมทั้งแยกข้อความที่เหมือนหรือคล้ายคลึงกัน (Category and Clusters)
3. กำหนดความหมายในแต่ละประโยคที่มีความสำคัญ
4. นำความหมายที่กำหนดไว้ มาจัดรวมกลุ่มเป็นหัวข้อ (Theme) และนำหัวข้อทั้งหมดย้อนกลับไปตรวจสอบกับผู้ให้ข้อมูลเบื้องต้น เพื่อทดสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาอีกครั้ง
5. อธิบายผลของปรากฏการณ์ทั้งหมดเกี่ยวกับประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลในการได้รับความช่วยเหลือจากข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้มา โดยพิจารณาความต่อเนื่องและกลมกลืนของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น หากประเด็นใดที่ไม่สอดคล้องกับข้อมูล หรือขาดความสำคัญผู้วิจัยได้พิจารณาตัดออกไป
6. อธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างละเอียดและชัดเจนด้วยประโยคที่เป็นโครงสร้างซึ่งมีความสำคัญหรือเป็นแก่นของปรากฏการณ์ที่ศึกษา
7. สังเคราะห์ความรู้จากการทบทวนวรรณกรรมงานวิจัย เอกสารวิชาการ และผสมผสานความเข้าใจปรากฏการณ์ที่ค้นพบ นำรายงานสรุปข้อค้นพบประสบการณ์การตั้งครรภ์ของเด็กหญิงวัยเยาว์ ไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงตามประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูล
8. เสนอแนวทางการให้ความช่วยเหลือแก่เด็กหญิงวัยเยาว์ที่ตั้งครรภ์
9. จัดทำรายงานผลการวิจัยที่ได้รับตามรูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยไม่เปิดเผยชื่อของผู้ให้ข้อมูล แต่ใช้รหัสเพื่อแสดงที่มาของข้อมูล

การพิทักษ์สิทธิ์และจริยธรรมการวิจัย

การวิจัยนี้ทำในมนุษย์ ผู้วิจัยจึงคำนึงถึงการพิทักษ์สิทธิ์และจริยธรรมในการวิจัย ดังนี้

1. สิทธิ์ในการตัดสินใจเข้าร่วมเป็นผู้ให้ข้อมูลในการวิจัย การอัดเสียง และการถ่ายภาพ

2. สิทธิในการปกปิดข้อมูลที่ไม่ต้องการบอกผู้วิจัยและผู้ให้ข้อมูลสามารถถอนตัวจากการวิจัยได้ตลอดเวลา
3. สิทธิในการไม่เปิดเผยชื่อผู้ให้ข้อมูล และครอบครัว ในการเผยแพร่ผลการวิจัย
4. การบันทึกข้อมูลต่าง ๆ ผู้วิจัยจัดทำเป็นรหัส จึงปลอดภัยในเรื่องการรักษาความลับของผู้ให้ข้อมูล
5. เมื่อการวิจัยสิ้นสุดลง ผู้วิจัยได้ทำลายแถบบันทึกเสียงการสัมภาษณ์ ภาพถ่าย และเอกสารบันทึกการให้สัมภาษณ์บางส่วนที่เกี่ยวข้องกับผู้ให้ข้อมูล เพื่อไม่ให้หลักฐานต่าง ๆ นำไปสู่การชี้ตัวผู้ให้ข้อมูลภายหลัง

การควบคุมคุณภาพการวิจัย

ผู้วิจัยควบคุมคุณภาพการวิจัย โดยใช้เทคนิคการควบคุมคุณภาพงานวิจัยของ เครสเวลล์ (Creswell, 2007, p. 15) ซึ่งประกอบด้วย ความเที่ยงตรงเชิงบรรยาย ความเที่ยงตรงเชิงตีความ ความเที่ยงตรงเชิงทฤษฎี ความเที่ยงตรงเชิงนัยทั่วไป (เชิงถ่ายโยง) และความเที่ยงตรงเชิงประเมิน ดังนี้

ตารางที่ 7 ความเที่ยงตรงเชิงบรรยาย ความเที่ยงตรงเชิงตีความ ความเที่ยงตรงเชิงทฤษฎี ความเที่ยงตรงเชิงนัยทั่วไป (เชิงถ่ายโยง) และความเที่ยงตรงเชิงประเมิน

มิติคุณภาพ/ ความหมาย	วิธีการควบคุม
ความเที่ยงตรงเชิงบรรยาย	ผู้วิจัยตรวจสอบ โดย
ผู้วิจัยสะท้อนข้อมูลได้ตรงตามความเป็นจริงหรือไม่เพียงใด ซึ่งสามารถตรวจสอบโดยใช้เทคนิคสามเส้า (Triangulation) ได้แก่ เทคนิคการตรวจสอบด้านข้อมูล (Data Triangulation) การเก็บรวบรวมข้อมูลหลายวิธีการ (Methods Triangulation) และการตรวจสอบข้อค้นพบจากการวิเคราะห์ของผู้วิจัย (Review Triangulation)	1. ใช้เทคนิคการตรวจสอบด้านข้อมูล (Data Triangulation) โดยการตรวจสอบความแน่นอนของคำพูดในเรื่องเดียวกันแต่ต่างเวลา และเปรียบเทียบมุมมองของผู้เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์ที่ศึกษา
	2. เก็บรวบรวมข้อมูลหลายวิธีการ (Methods Triangulation) โดยเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้จากการสังเกต การบันทึกภาคสนามกับการสัมภาษณ์

ตารางที่ 7 (ต่อ)

มิติคุณภาพ/ ความหมาย	วิธีการควบคุม
ความเที่ยงตรงเชิงตีความ ผู้วิจัยให้ความหมายของข้อมูลได้ตรงตามความรู้สึกนึกคิดของ “ผู้ให้ข้อมูล” หรือไม่ เพียงใด ซึ่งสามารถตรวจสอบโดยการสะท้อนตนเองของผู้วิจัย (Reflexivity) การยืนยันผลจากแหล่งข้อมูล (Participant Feedback/ Member) และการระบุคำพูดโดยตรง (Direct quote/ Verbatim)	3. ตรวจสอบข้อค้นพบจากการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้วิจัย (Review Triangulation) จากผู้ให้ข้อมูลและผู้เชี่ยวชาญ โดยส่งข้อมูลย้อนกลับไปให้ผู้ให้ข้อมูลยืนยันว่าข้อสรุปนั้นมีความถูกต้องและเป็นจริง และให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความครอบคลุม ความลึกซึ้ง ความอึดตัวของข้อมูล และยืนยันความน่าเชื่อถือ ความเป็นเหตุเป็นผลของข้อมูล ผู้วิจัยตรวจสอบ โดย 1. ผู้วิจัยสะท้อนตนเอง (Reflexivity) โดยการอ่านทบทวนข้อสรุปเบื้องต้นด้วยตนเอง ทบทวน การแปลความ และปรับปรุง เพื่อความถูกต้องของข้อสรุป 2. ให้แหล่งข้อมูล (Participant Feedback/ Member) ยืนยันความถูกต้องและเป็นจริงของข้อสรุปจากการวิจัย โดยการทบทวนความหมาย ผลการวิเคราะห์ตีความข้อมูล 3. ระบุคำพูดโดยตรง (Direct quote/ Verbatim) ของผู้ให้ข้อมูล ประกอบการนำเสนอผลการวิเคราะห์และตีความข้อมูล เพื่อยืนยันความถูกต้องของข้อสรุปจากการวิจัย
ความเที่ยงตรงเชิงทฤษฎี แบบแผน (Pattern)/ ทฤษฎี (Theory) ที่เป็นข้อค้นพบมีความสอดคล้องต้องกันกับข้อมูลจริงหรือไม่ เพียงใด ซึ่งสามารถตรวจสอบโดยการศึกษารณีที่แตกต่างและเบี่ยงเบน (Deviant/ Negative Cases) การยืดเวลาภาคสนาม (Extended Fieldwork) การใช้เทคนิคสามเส้า (Theory Triangulation) การตรวจสอบความสอดคล้องเชิงโครงสร้าง (Pattern Matching) และการวิพากษ์จากเพื่อนร่วมวิชาชีพ (Peer Review)	ผู้วิจัยตรวจสอบ โดย 1. ศึกษากรณีที่แตกต่างกัน/ เบี่ยงเบน (Deviant/ Negative Cases) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลายแหล่ง เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องการให้ ความหมายของผู้ให้ข้อมูลในประเด็นเดียวกัน 2. ยืดเวลาภาคสนาม (Extended Fieldwork) โดยเก็บข้อมูลในช่วงเวลาที่แตกต่างกันทั้งช่วงเวลาในการตั้งครรภ์ และช่วงเวลาที่เก็บข้อมูล โดยไม่จำกัดระยะเวลา แต่ให้ความสำคัญกับการเก็บข้อมูลต่อเนื่องจนกระทั่งข้อมูลอิ่มตัว

ตารางที่ 7 (ต่อ)

มิติคุณภาพ/ ความหมาย	วิธีการควบคุม
ความเที่ยงตรงเชิงนัยทั่วไป (เชิงถ่ายโยง) ประกอบด้วยความเที่ยงตรงภายในบริบท ได้แก่ ผลการวิจัยมีความสอดคล้องโดยรวมตามที่แท้จริงในบริบทที่ศึกษา (Overall Validity) เพียงใด และความเที่ยงตรงภายนอกบริบท ได้แก่ ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้อธิบายกับเรื่องเดียวกันในบริบทใกล้เคียงกันได้หรือไม่ เพียงใด (บริบท = คน สภาพแวดล้อม เวลา) ซึ่งสามารถตรวจสอบโดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุมความหลากหลาย (Sampling of Variations) การประยุกต์ตรรกะของการวิจัยซ้ำ (Replication Logic) และการบรรยายที่ลุ่มลึก	ผู้วิจัยตรวจสอบ โดย 1. การเลือกกลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุมความหลากหลาย (Sampling of Variations) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลายแหล่ง เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องการให้ความหมายของผู้ให้ข้อมูลในประเด็นเดียวกัน 2. การบรรยายที่ลุ่มลึก ผู้วิจัยเรียบเรียงผลสรุปการวิจัยด้วยข้อความที่เข้าใจง่าย ครอบคลุมประเด็นข้อมูลต่าง ๆ ที่เก็บรวบรวมจากผู้ให้ข้อมูลทุกราย และรับการตรวจสอบ แนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ และนำไปปรับปรุง
ความเที่ยงตรงเชิงประเมิน ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยอย่างเป็นกลางหรือไม่? (ไม่เอนเอียงหรือมีอารมณ์ร่วม ไม่ใส่ความคิดเห็นในเชิงตัดสินคุณค่า) ตรวจสอบ โดยการสะท้อนตนเองของนักวิจัย และการวิพากษ์จากเพื่อนร่วมวิชาชีพ	ผู้วิจัยตรวจสอบ โดย 1. สะท้อนตนเอง (Reflexivity) โดยอ่านข้อสรุปเบื้องต้น ทบทวนการแปลความ ปรับปรุงเพื่อความถูกต้องของข้อสรุป 2. ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ วิพากษ์เกี่ยวกับความลึกซึ้ง ความอึด仗ของข้อมูล ความน่าเชื่อถือ ความเป็นเหตุเป็นผล